Joaquim Codina i Vinyes. Algunes dades entorn al seu naixement fa 150 anys

Elena Guardiola, Josep-Eladi Baños

Departament de Ciències Experimentals i de la Salut. Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida. Universitat Pompeu Fabra. Barcelona.

20 de novembre de 1867: ha fet ja 150 anys

"Joaquim Codina i Vinyes nasqué a La Cellera de Ter (La Selva) el 19 de novembre de 1868. Era fill de Ramon Codina i Callís, metge que durant quatre anys prestà servei a l'exèrcit carlí, i de Teresa Vinyes i Surroca. Acabà el batxillerat a Girona el 1885 i anà a Barcelona a estudiar medicina, on es llicencià el 27 de juny de 1891": així començava el nostre article que *Annals de Medicina* va publicar al número 3 de 2017 dins la sèrie d'*Eponímia mèdica catalana*[1]. La data de naixement corresponia a la que s'havia publicat en diverses fonts que vàrem consultar per escriure aquell article.

Mentre l'article estava en premsa, el Dr. Bruguera ens va demanar la nostra col·laboració per escriure la biografia del Dr. Codina per a la *Galeria de Metges Catalans* (http://www.galeriametges.cat). Vàrem seguir buscant informació per tal d'aportar tot allò que pogués ser interessant per aquell nou manuscrit; entre la informació trobada llavors ens va alegrar saber que a l'Ajuntament de La Cellera de Ter s'havia fet —i aprovat— la proposta de declarar l'any 2018 com a "Any Dr. Codina i Vinyes"[2] . Va presentar la proposta el regidor Sr. F. Xavier Boïgues "... qui explica que l'any 2018 concretament el 20/11/2018 es celebren 150 anys del naixement del Dr. Joaquim Codina Vinyes…"; en aquell ple es va adoptar l'acord: "Declarar l'any 2018 com a Any Dr. Codina i Vinyes, per commemorar el 150è aniversari…"[2]. Ens ballava llavors un dia la data del naixement (havia nascut el 19 o el 20 de novembre?); cap dubte, però, amb l'any. I vam començar així la biografia: "Joaquim Codina i Vinyes [La Cellera de Ter, 1868-1934]".

Pocs dies després de publicar l'article als *Annals*, un dels seus besnéts (metge també) es va posar en contacte amb nosaltres. Ens comentava també la celebració que el 2018 tindria lloc a La Cellera pel 150è aniversari del naixement del seu besavi. Tot quadrava.

En vàries ocasions, poc abans del nostre primer manuscrit, vam consultar el bloc que, des de juliol de 2017, un dels néts de Joaquim Codina (Joan Codina i Giol) li ha dedicat amb motiu d'aquest 150è aniversari, en què inclou informació de primera mà, de la pròpia família, molta de la qual inèdita[3]. Doncs bé, en l'entrada del 21 de novembre passat deia el següent: "El 20/11/17 escriu en Xavier Boïgues i Codina, besnét de Joaquim Codina i Vinyes: Arran de les publicacions que es van fer a l'any 1984, pel cinquantenari de la seva mort, sempre hem pensat que havia nascut el 20 de novembre del 1868. Però resulta que segons el registre parroquial va néixer un any abans, us adjunto còpia del Registre parroquial. Per tant és avui que fa 150 anys del seu naixement"[3]. Aquest text s'acompanyava d'una reproducció del document parroquial que n'és la prova (Figura 1). Aquest document diu: "En el día veintiuno Noviembre ano de mil ochocientos sesentisiete, en la Pila bautismal de la Yglesia parroquial de Santa María de Sales de la Sellera de Anglés Provincia y Obispado de Gerona, yo, el suscrito bautizé *conditionate* por haber sido bautizado ya y no haber certidumbre del bautismo, á Joaquín, José, Luís nacido del día anterior, hijo legítimo y natural de los consortes Dn. Ramon Codina Medico de esta y natural de San Privat de Bas y Doña Teresa Viñas natural de esta...". El signa "Pedro Puig Pbro. Cura-párro-

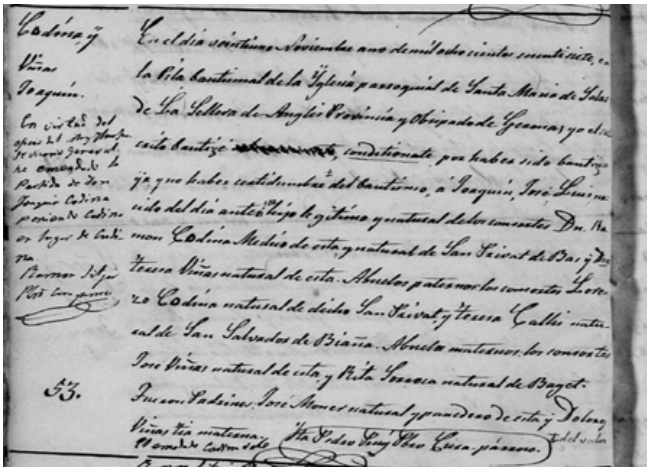

FIGURA 1. **Document del Registre Parroquial de La Cellera de Ter, on consta el bateig de Joaquim Codina, el 21 de novembre de 1867, l'endemà del seu naixement**

Correspondència: Dra. Elena Guardiola
Barcelona
Tel. 934 956 724
Fax 934 956 875
Adreça electrònica: elena.guardiola@bayer.com

Annals de Medicina 2018;101:84-86.

co". Joaquim Codina i Vinyes havia nascut, per tant, el 20 de novembre de 1867.

Pocs dies després, quan es publicava la biografia del Dr. Codina a la *Galeria de Metges Catalans*, la data de naixement ja estava modificada (gràcies a l'acurada feina de la Mercè Viger)[4].

Volíem saber-ne més i ens vam posar en contacte amb el Sr. Joan Codina. Ell ens ho va explicar amb detall. El document parroquial l'havia obtingut un germà seu, de l'arxiu diocesà de Girona. Per altra banda, disposava també de dues còpies de certificació del baptisme, amb les mateixes dades, que es conserven a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona, i que probablement va haver de presentar en Joaquim Codina per a matricular-se al primer curs de Medicina l'any 1886 i per als tràmits en acabar la llicenciatura el 1891 (Figura 2). A més, en la matrícula de l'any 1886-1887 de Joaquim Codina a les assignatures *Mineralogia i Botànica* i *Zoologia* es diu que amb data 29 de setembre de 1886 té 19 anys (per tant, havia nascut el 1867) (Figura 3).

D'on provenia l'error en la data de naixement? Ens explicà també Joan Codina que recentment havien trobat a l'Institut Botànic de Barcelona una carta autògrafa del seu pare (fill de Joaquim Codina), en Ramon Codina i Puig, adreçada al Dr. Font i Quer, en resposta a una carta de condol per la mort del seu pare, que Font i Quer havia enviat a la seva mare, en la que deia, entre altres coses, que havia nascut el 1868. Estava en un error el seu pare? En el moment d'escriure la carta es va equivocar d'any? És probablement per això que en la necrològica que va escriure el Dr. Font i Quer apareix l'any 1868, i a partir d'aquí s'ha mantingut l'error (deia Font i Quer a la necrològica publicada a *Cavanillesia Rerum Botanicarum Acta*: "Había nacido en La Cellera, el 19 de noviembre de 1868...")[5].

Davant aquestes dades fins fa ben poc inèdites sobre Joaquim Codina i Vinyes, creiem que el nostre article[1] hauria d'haver començat dient: "Joaquim Codina i Vinyes nasqué a La Cellera de Ter (La Selva) el 20 de novembre de 1867. Era fill de Ramon Codina i Callís...".

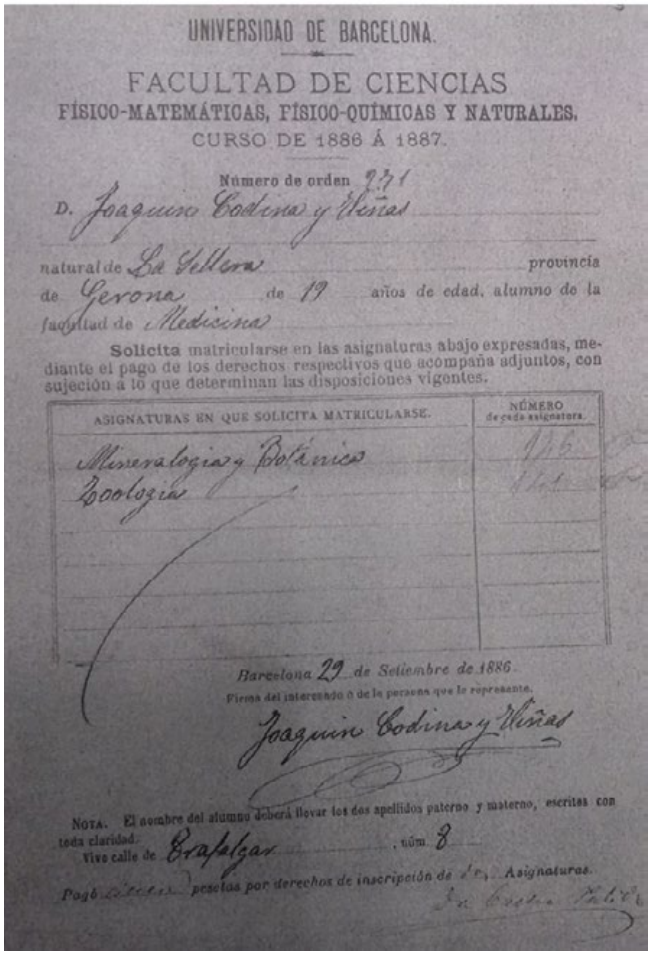
La història es repeteix? A propòsit de la data de naixement del Dr. Jaume Ferran

Fa ja 17 anys, en aquesta revista començàvem un article de la mateixa manera que comencem aquest[6]. El dedicàvem, però, a un altre metge, també protagonista de l'*Eponímia*, també fill de metge, però ben diferent al Dr. Codina, el Dr. Ferran.

Dèiem llavors: "1 de febrer de 1851: ara fa 150 anys. 'Jaume Ferran i Clua nasqué el 2 de febrer de 1852'..." Uns mesos abans havíem publicat un article sobre el vaccí de Ferran[7]. Poc després que es publiqués, un nét seu, de nom també Jaume Ferran, es va posar en contacte amb nosaltres. Tot i que a totes les biografies del seu avi

FIGURA 2. **Retrat del Dr. Joaquim Codina a l'orla de la Facultat de Medicina (1891)**

UNIVERSIDAD DE BARCELONA.

FACULTAD DE CIENCIAS
FÍSICO-MATEMÁTICAS, FÍSICO-QUÍMICAS Y NATURALES.
CURSO DE 1886 Á 1887.

Número de orden 971

D. Joaquin Codina y Viñas

natural de La Cellera provincia de Gerona de 19 años de edad, alumno de la facultad de Medicina

Solicita matricularse en las asignaturas abajo expresadas, mediante el pago de los derechos respectivos que acompaña adjuntos, con sujeción á lo que determinan las disposiciones vigentes.

ASIGNATURAS EN QUE SOLICITA MATRICULARSE.	NÚMERO de cada asignatura.
Mineralogia y Botánica	1116
Zoologia	1117

Barcelona 29 de Setiembre de 1886.

Firma del interesado ó de la persona que le representa.

Joaquin Codina y Viñas

NOTA. El nombre del alumno deberá llevar los dos apellidos paterno y materno, escritos con toda claridad.

Vive calle de Trafalgar, núm. 8

Paga [illegible] pesetas por derechos de inscripción de [illegible] Asignaturas.

FIGURA 3. **Matrícula de Joaquim Codina, alumne de la Facultat de Medicina, amb data 29 de setembre de 1886, on consta que té 19 anys**

deien que havia nascut el 2 de febrer de 1852, ell tenia documents segons els quals havia nascut un any i un dia abans: l'1 de febrer de 1851. Ens vam reunir amb ell i ens els va proporcionar. Els documents eren una fe de baptisme en què constava que va ser batejat el mateix dia en què va néixer (1 de febrer de 1851) i diversos documents escolars de l'institut de Tarragona on havia estudiat en els quals constava l'edat en el moment de començar el curs (no la data de naixement) i se'n podia deduir l'any de naixement.

Es complien llavors 150 anys del seu naixement, tal com ara es compleixen els 150 anys del naixement del Dr. Joaquim Codina.

Uns mesos després de la publicació del nostre article, en el qual quedava clar que Jaume Ferran havia nascut el 1851, vam rebre una altra trucada. Es volia preparar un acte commemoratiu pel 150è aniversari del seu naixement; l'organitzador havia llegit el nostre article i es volia assegurar de la data, perquè es temia que feien tard...

Afortunadament, en el cas del Dr. Codina, el 150è aniversari s'ha estat a temps de celebrar[3].

Casualitats, curioses casualitats!

Agraïments. Els autors volen agrair al Dr. Oriol Codina i Guinó i al Sr. Joan Codina i Giol la informació i la documentació que els han facilitat, així com la seva autorització per a la reproducció de les imatges que s'inclouen en aquest article. També volen agrair a Mercè Viger, de la *Galeria de Metges Catalans*, el seu ajut.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Guardiola E, Baños JE. Eponímia mèdica catalana. Els epònims de Joaquim Codina: de la falguera *Pteris codinae* al gènere *Codinaea*, tot passant per alguns altres fongs. Annals de Medicina. 2017;100:133-40.
2. Ajuntament de La Cellera de Ter. Proposta per declarar l'any 2018 com a "Any Dr. Codina i Vinyes". Acta del Ple. 28 de març de 2017. Consultable a: http://www.lacelleradeter.cat/media/sites/37/02_28032017_digilenciada.pdf. Accés el 17 de desembre de 2017.
3. Codina i Giol J. Bloc: Joaquim Codina i Vinyes 1867-2017. http://jcodinav.blogspot.de/. Accés el 17 de desembre de 2017.
4. Guardiola E, Baños JE. Joaquim Codina i Vinyes. Galeria de Metges Catalans. 2017. http://www.galeriametges.cat/galeria-fitxa.php?icod=MKM. Accés el 17 de desembre de 2017.
5. Font i Quer P. Joaquim Codina i Vinyes. Cavanillesia Rerum Botanicarum Acta. 1933-1934;6:181-3.
6. Guardiola E, Baños JE. Jaume Ferran: es compleixen 150 anys del seu naixement. Annals de Medicina. 2001;84(1):54-6.
7. Guardiola E, Baños JE. Eponímia mèdica catalana: el vaccí de Ferran. Annals de Medicina. 1999;82(6):361-3.